

Uit Brabants Dagblad 1 december 2012

Mbo speelbal van bedrijfsleven en politiek

Kritiek op roc's en leerlingen die een verkeerde studie kiezen is vaak niet terecht. Niet leerlingen maar bedrijfsleven en politiek verdienen een schop onder hun kont, vindt Coen Free.

middelbaar beroepsonderwijs Coen Free vindt dat niet leerlingen maar bedrijfsleven en politie schop onder hun kont verdienen

Leerlingen verdienen een schop onder hun mbo-kont, aldus een recente, weinig vleide kop van een artikel in dagblad Trouw, waarin betoogd werd dat leerlingen te vaak een studie zonder arbeidsmarktrelevantie kiezen. Er is vanuit de samenleving volop kritiek op de uitvoering en kwaliteit van het mbo en de roc's; bijna dagelijks getuigen de media daarvan. Voor een deel is die kritiek zeker terecht; als bestuurder van een roc moet je per definitie zorgen voor gewoon goed onderwijs en een doelmatige en rechtmatige besteding van overheidsgeld. En dat is helaas niet altijd het geval.

Maar met name de kritiek vanuit het (georganiseerde) bedrijfsleven en de politiek, dat de roc's het onderwijs onvoldoende laten aansluiten bij de kwalitatieve en kwantitatieve behoeften van de arbeidsmarkt, is zeker niet terecht. Niet terecht, omdat het georganiseerde bedrijfsleven en de politiek zelf in hoge mate debet zijn aan de verwijten die men nu richt aan de roc's en de leerlingen!

De ellende voor het mbo is zo rond 1992 begonnen. Onder druk van de toenmalige minister van onderwijs moesten, op louter financiële gronden, twee onderwijssystemen, het alom gewaardeerde mbo en het prima vakonderwijs van het leerlingwezen, met geheel eigen doelgroepen en didactieken, geforceerd fuseren. Daarin werd de minister volop gesteund door

zowel de landelijke werkgevers- als werknemersorganisaties, die een grotere grip op het onderwijs beoogden. Een besluit met rampzalige gevolgen. Daarmee verdween niet alleen een heel goed en overzichtelijk systeem van voltijds middelbaar beroepsonderwijs, met onderwijsvormen als meao, mts etcetera, met uitstekende doorstroommogelijkheden, prima stages, grote arbeidsmarktrelevantie en waardevolle diploma's met groot civiel effect. Maar daarmee verdween ook het specifieke vakonderwijs van het leerlingwezen. Daarvoor in de plaats kwam een gekunstelde kwalificatiestructuur van vier niveaus met twee leerwegen, die op aandring van sociale partners zo was ingericht dat er volop cao-politiek mee bedreven kon worden, iets waarvoor een onderwijssysteem natuurlijk nooit bedoeld is. Ook de beroepspraktijkvorming die toen ontstond, was zo ingericht, dat bedrijven door 'slimme' constructies zelfs aan het onderwijs konden verdienen. Verder bevatte het systeem nog andere verkeerde, financiële prikkels. De zogenoemde Kenniscentra voor Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven, namens werkgevers- en werknemersorganisaties verantwoordelijk voor de invulling van de nieuwe kwalificatiestructuur, werden namelijk bekostigd op basis van het aantal uitstroomkwalificaties dat ze voerden. Dat leidde, onder druk van de diverse branche-organisaties die alle hun eigen specialisaties wilden, tot een overvloed van ruim zeventienhonderd zéér smalle mbo-opleidingen. Met vele onnodige dubbelingen en onzinnigheden, zoals het praktisch verdwijnen van het vreemde talenonderwijs en het bewegingsonderwijs. Zaken die de roc's nu allemaal verweten worden!

Tel daarbij de komst van zeer moeilijke doelgroepen, die daarvoor nooit (en nergens ter wereld!) des mbo's waren. Aan het begin van deze eeuw werd die teloorgang van de kwaliteit van het middelbare beroepsonderwijs nog eens dik overgedaan, toen het georganiseerde bedrijfsleven ruimschoots zijn medewerking verleende aan de twijfelachtige inrichting van de competentiegerichte onderwijsstructuur, door diezelfde Kenniscentra.

Ook de politiek treft zeer zeker blaam, omdat ze steeds kamerbreed instemde met zowel de vorming van de roc's als met alle verdere, buitensporig vele en kwalijke, inhoudelijke vernieuwingen!

Door een gebrek aan vertrouwen van diezelfde politiek (in het door haarzelf geconstrueerde systeem!) en een groeiende invloed van het georganiseerde bedrijfsleven, is het middelbaar beroepsonderwijs in de greep gekomen van bureaucratie, markt en nuttigheidsdenken. Hetgeen momenteel zelfs van een grote groep kwetsbare jonge mensen potentiële uitvallers maakt!

Beroepsonderwijs moet uiteraard rekening houden met de arbeidsmarkt. Maar onderwijs louter beschouwen als een bedrijfsmatige transactie, reduceert een school tot een zetbaas van de economie, die per definitie opportunistisch is en

gericht op korte termijn. Zoals overduidelijk blijkt door het in sneltreinvaart verdwijnen van stageplekken en leerwerkbanen onder invloed van de huidige economische crisis, waardoor de jeugdwerkloosheid inmiddels tot grote hoogte stijgt.

Zo'n opstelling ontdoet de samenleving ook van iedere vitale, toekomstgerichte kracht. Nog afgezien van het grondwettelijke recht op zelfontplooiing. Ook die opdracht hebben de roc's.

Het echte probleem van de Nederlandse economie is niet het (vermeende) gebrek aan de kwaliteit van het beroepsonderwijs, maar het gegeven dat het middelbaar beroepsonderwijs sedert begin jaren '90 een speelbal is van bedrijfsleven en politiek, beide begiftigd met een grote mate van deelbelangen en opportunisme.

Roc's kennen uiteraard nog vele vlekjes, maar zijn in wezen vanaf het moment van hun ontstaan met een haast onmogelijke opdracht op pad gestuurd. Goed beschouwd leveren roc's een wereldprestatie door, ondanks alle hindernissen, vele voortreffelijke jonge mensen af te leveren, met grote meerwaarde voor arbeidsmarkt en hoger onderwijs. Niet de mbo-leerling, maar het georganiseerde bedrijfsleven en de politiek verdienen een schop onder hun kont!

Coen Free

Algemeen directeur Koning Willem I College / School voor de Toekomst.